

Kolektywny narcyzm w modelu sprawczym-wspólnotowym: Wyznaczniki, korelaty i konsekwencje

Narcyzm kolektywny wyraża się w nadmiernie pozytywnym obrazie własnej grupy (np. narodowej) i przekonaniu, że grupa ta zasługuje na specjalne traktowanie. Wcześniejsze badania wykazały, że taka postawa wiąże się z uprzedzeniami wobec obcych, skłonnością do agresji międzygrupowej i spostrzeganiem członków obcych grup jako zagrażających. Celem naszego projektu jest wykazanie, że narcyzm kolektywny może przejawiać się na dwa podstawowe sposoby – opierać się na nadmiernie pozytywnym obrazie grupy własnej pod względem sprawności (efektywności lub potęgi politycznej) lub pod względem wspólnotowym (moralności lub pomocności), jednak zasadniczo obie formy wynikają z podobnej motywacji (dążenia do zdobycia podziwu i skłonności do rywalizacji). Zgodnie z modelem Podziwu-Rywalizacji Backa i wsp. zakładamy, że motyw podziwu prowadzi do pozytywnych skutków (dobrostan społeczny, większa aktywność w akcjach zbiorowych, duma narodowa), wynikających w dużej części z pozytywnej samooceny i więzi z grupą, natomiast skutki negatywne (uprzedzenia, agresja wobec obcych, nacjonalizm) wynikają z motywu rywalizacji. W naszym projekcie będziemy sprawdzać podobieństwa i różnice między obiema formami narcyzmu. Przewidujemy, że narcyzi kolektywni wspólnotowo będą szczególnie chętnie pokazywać postawę tolerancji wobec członków grup obcych i chęć pomagania im, jednak będzie to postawa paternalistyczna, powiązana z poczuciem wyższości grupy własnej. Z tego względu w projekcie uwzględniamy pomiar postaw wobec obcych w formie jawnej i utajonej. Ponadto, ze względu na potrzebę podziwu, skłonność do udzielenia pomocy będzie naszym zdaniem wynikać z powodów autoprezentacyjnych lub będzie wykazywana dla zdobycia innych nagród społecznych, a nie z powodu autentycznej empatii, co zamierzamy wykazać na drodze eksperymentalnej – narcyzi kolektywni wspólnotowo będą według nas pomagać jedynie wtedy, kiedy będą mieli świadków. Nasze badania będziemy realizować zarówno w Polsce jak i w innych krajach (m.in., w Japonii, Chinach, USA, Rosji). Zakładamy, że narcyzm kolektywny ma dwa podstawowe źródła: kulturowe i historyczne. Narcyzm kolektywny budowany w oparciu o poczucie sprawczości jest szczególnie dopasowany do kultur ceniących sobie hierarchię i panowanie nad środowiskiem (np. USA, Chiny), natomiast narcyzm wspólnotowy może być rozpowszechniony tam, gdzie ceni się hierarchię i wartości prospołeczne (np. Japonia, Polska). Za szczególnie interesujący przejaw kolektywnego narcyzmu wspólnotowego uważamy udzielanie pomocy humanitarnej przez państwa w złej sytuacji ekonomicznej lub rozwijanie martyrologii narodowej i mesjanizmu przez społeczeństwa, które utraciły dawną pozycję polityczną.